

Utlåtande 2009:92 RI (Dnr 335-1620/2008)

Stockholm som pådrivande för en ny gemensam regionindelning i Stockholm/Mälardalen

Motion av Jan Valeskog (s) (2008:54)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande
Motion (2008:54) av Jan Valeskog (s) om Stockholm som pådrivande för en ny gemensam regionindelning i Stockholm/Mälardalen anses besvarad med hänvisning till detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

I motionen (2008:54) förordar Jan Valeskog (s) att Stockholms stad tar ställning för en gemensam regionbildning i Stockholm/Mälardalen tillsammans med flertalet kommuner i Stockholms, Södermanlands och Västmanlands län och att staden tillsammans med berörda kommuner och län uttalar till regeringen att en ny regionindelning bör ske i stockholmsregionen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att regionförstoring och en effektiv samhällsorganisation för Stockholm-Mälardalens del inte nödvändigtvis behöver vara det samma som en formell regionbildning. I Stockholm-Mälardalens region inser allt fler kommuner vikten och styrkan av samarbete på frivillig väg. Det

är viktigt att bygga vidare på detta samarbete. En regionbildning innebär en stor förändring av lokala och regionala strukturer som under lång tid kan komma att hämma utvecklingen inom andra avgörande framtidsfrågor, ytterst hur Stockholm-Mälardalenregionen behöver utvecklas för att nå fortsatt god ekonomisk tillväxt med fler och växande företag som skapar nya arbetstillfällen.

Mina synpunkter

Regionindelningen i Sverige har diskuterats flitigt både före och efter att ansvarskommittén lämnade sitt betänkande i februari 2007. Det är naturligt att denna fråga diskuteras djupt och grundligt. Det gäller att finna en lösning som på bästa sätt löser de utmaningar som de olika regionerna står inför både idag och i framtiden. I många fall finns det anledning att tro att dagens indelning, som speglade 1600-talets behov, inte överensstämmer med den organisation som är bäst lämpad att möta de framtida utmaningarna.

En utveckling av allt större global konkurrens och ökade krav på specialiseringar medför att samarbete krävs inom större geografiska områden för att uppnå den kritiska massan som i många fall är nödvändig. Dessa funktionella regioner varierar dock i storlek. Ibland utgörs den mest lämpande funktionella region av de närmsta kvarteren för att i andra fall sträcka sig över de nationella gränserna.

På samma sätt utgörs Stockholm ibland av Gamla Stan för att i andra sammanhang sträcka sig över Mälardalen och omfatta ett område med över tre miljoner människor. Oavsett var man drar de administrativa gränserna mellan olika regioner krävs ett aktivt samarbete över gränserna. Stockholms stad ingår idag i flera lyckosamma samarbeten med andra kommuner. Bland annat för att uppnå de som motionären eftersträvar – en större enighet kring infrastruktur-satsningar. Genom Mälardalsrådet samarbetar vi med 65 andra kommuner i fem län och i Stockholms Business Alliance samarbetar vi med 47 kommuner för att stärka stockholmsregionen.

Regeringen gav i slutet av januari 2009 tydliga besked i regionfrågan där man även öppnade för en framtida storregion. Dock avser man inte att ta ställning till ny indelning, utöver de som då deklarerades, före valet 2010. Det gör att Stockholm har den tid på sig, som denna fråga kräver, att tillsammans med andra berörda kommuner och landsting får en bred uppslutning i denna fråga över såväl blockgränser som kommun och kanske länsgränser.

Bilaga

Motion (2008:54) om Stockholm som pådrivande för en ny gemensam regionindelning i Stockholm/Mälardalen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Carin Jämtin* (s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

1. Bifalla motionen.
2. Därutöver anför följande.

Borgarrådets syn på vad som skapa en effektiv utveckling av infrastruktur mm i Stockholm/Mälardalen stämmer inte med hur man arbetar med motsvarande frågor inom staden. I staden hävdar man med bestämdhet att frivillighet inte är förenligt med utveckling av exempelvis IT-lösningar. I ärendet presenteras inte heller några exempel på att frivillighet främjar detsamma i Stockholm/Mälardalen.

Vi är positiva och har själva medverkat till att utveckla exempelvis SBA och Mälardalsrådet. Det arbete som bedrivs kring gemensamma problembilder och möjlighet till samordningsvinster är mycket positiva.

Samtidigt kan man inte blunda för de problem som dessa inte kan lösa. Som exempel kan nämnas balans och gemensamt ansvarstagande för bostadsförsörjningen, ett delat ansvar för flyktingmottagandet, samordning av infrastruktur med bostadsbyggnation och samling kring större, strategiska satsningar som exempelvis universitetssjukhus, högskolor och specialiserade klusterbildningar och så kallade "triple helix"-satsningar som omfattar näringsliv, högskola och offentlig samordning av service och resurser.

Det är inte heller så att Stockholm kan välja. Regionbildningar pågår för fullt. Uppsala har redan gått ut med det tydliga målet att värna sitt universitetssjukhus. Liknande aktiviteter och resonemang pågår på flera platser. Om Stockholm inte agerar riskerar vi att stå utanför de strategiska aktiviteter som pågår och stockholmarna och landet riskerar att bli förlorare. Därför bör motionen bifallas.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande

1. att bifalla motionens uppsats 1
2. att avslå motionens uppsats 2 och 3
3. att i övrigt anföras

Det är viktigt att demokratiaspekten tas på största allvar och att en eventuell ny regionorganisation i Mälardalsområdet har en folklig förankring. Efter att ansvarsutredningen lämnade sitt betänkande har inte frågan diskuterats aktivt på ett sådant sätt att stockholmarna har blivit involverade. Stockholms stad bör ta sitt ansvar och skapa en process där stockholmarna blir involverade inför en ev. regionsbildning.

Det finns många områden där samarbetet bör stärkas i Mälardalsregionen, så som arbetsmarknad, bostadsplanering, infrastruktur, miljö och klimatåtgärder osv. Vi tror dock inte att det enbart är organisationsformen och beslutsformen som kan lösa dessa problem. Förutom att det finns en politisk vilja att hitta gemensamma lösningar för Mälardalen, måste också det demokratiska arbetet involvera så många parter som möjligt för att en ev. regionsorganisation ska få den beslutslegitimitet som är nödvändig.

Vi anser att Mälardalen bör delas upp i två regioner där Stockholms län blir en av dessa regioner och övriga kommuner bildar en region.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vänsterpartiet anser att grundidén i Ansvarskommitténs förslag är bra och bör genomföras. Stärkt och bättre samordnad regional nivå kommer skapas genom a) färre och större regionkommuner som ersätter dagens landsting, b) en gemensam geografi (regionkommuner, län och statliga sektorsmyndigheter) samt genom c) en förstärkt kompetens för regionkommunerna

Regionkommunerna ska vara direktvalda och ha beskattningsrätt. Behovet av indirekt styrda kommunalförbund eller andra samarbetsformer bör minskas. Vidare talar funktionella faktorer – arbets- och bostadsmarknad, kommunikationer, näringslivsutveckling, högre utbildning m.m. – för en regionkommun som är större än dagens Stockholms län.

Vänsterpartiet anser att den demokratiska processen och formerna för dialogen mellan folkvalda och medborgare måste ägnas särskild uppmärksamhet vid en regionförstoring. Samtidigt är det problematiskt att regionbildningsprocessen inte är nationellt samordnad. Det bästa vore om en sådan process återupptogs. Om regionbildningsprocessen ändå fortsätter som nu bör Stockholms län inte motsätta sig kommuner som vill ansluta sig till en blivande Stockholms regionkommun – den öppna dörrens politik.

Motionären understryker vikten av att Stockholm så snart som möjligt bör ta ställning för vilken politisk styrform denna regiondel av Sverige skall ha i framtiden. Det anser även Vänsterpartiet. En regionbildning som innefattar Stockholm bör dock utformas så att den inte försvårar regionbildningar i angränsande områden.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

Motion (2008:54) av Jan Valeskog (s) om Stockholm som pådrivande för en ny gemensam regionindelning i Stockholm/Mälardalen anses besvarad med hänvisning till detta utlåtande.

Stockholm den 13 maj 2009

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Carin Jämtin, Tomas Rudin, Malte Sigemalm och Abdo Goriya* (alla s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (s) och (v) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Stefan Nilsson* (mp) med hänvisning till reservationen av (mp) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (v) i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av *Per Ankersjö* (c) enligt följande.

Centerpartiet i Stockholms stad ser mycket positivt på möjligheten att bilda en stor region i Mälardalen. Vi skulle också gärna se en betydande förflyttning av makt från staten/länsstyrelserna till dessa regioner. Att enbart diskutera geografiska gränser är mindre intressant. Ansvarsfrågan är sammankopplad med möjligheten att bilda storregioner som vi ser det. Nu har regeringen aviserat att regionfrågan ska avgöras senare och att länsstyrelsernas uppgifter ska utredas vidare. Därför är det idag inte meningsfullt att binda sig för ett geografiskt alternativ som motionen föreslår. Den långsiktiga ambitionen om en stor region i Mälardalen kvarstår dock för Centerpartiet.

ÄRENDET

I en motion (2008:54) förordar Jan Valeskog (s) att Stockholms stad tar ställning för en gemensam regionbildning i Stockholm/Mälardalen tillsammans med flertalet kommuner i Stockholms, Södermanlands och Västmanlands län och att staden tillsammans med berörda kommuner och län uttalar till regeringen att en ny regionindelning bör ske i stockholmsregionen.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 23 september 2008 är i huvudsak av följande lydelse.

Sammanfattning

I motionen förordar Jan Valeskog (s) att Stockholms stad tar ställning för en gemensam regionbildning i Stockholm/Mälardalen tillsammans med flertalet kommuner i Stockholms, Södermanlands och Västmanlands län och att staden tillsammans med berörda kommuner och län uttalar till regeringen att en ny regionindelning bör ske i Stockholmsregionen.

Stadsledningskontoret menar att regionförstoring och en effektiv samhällsorganisation för Stockholm-Mälardalensregionen del inte nödvändigtvis behöver vara det samma som en formell regionbildning. I Stockholm-Mälardalensregionen inser allt fler kommuner vikten och styrkan av samarbete på frivillig väg. Det är viktigt att bygga vidare på detta samarbete. En regionbildning innebär en stor förändring av lokala och regionala strukturer som under lång tid kan komma att hämma utvecklingen inom andra avgörande framtidsfrågor, ytterst hur Stockholm-Mälardalensregionen behöver utvecklas för att nå fortsatt god ekonomisk tillväxt med fler och växande företag som skapar nya arbetstillfällen.

Ärendet

Jan Valeskog (s) uttrycker i en motion oro över att en ny regionindelning är på väg att genomföras i Sverige utan att Stockholm som huvudstad aktivt deltar i diskussionerna och i processen. Motionären anser att Stockholms stad så snart som möjligt måste ta ställning för vilken politisk styrform som Stockholm-Mälardalensregionen ska ha i framtiden.

I motionen argumenteras för en gemensam regionbildning med ett direktvalt parlament i Stockholm/Mälardalen bland annat mot bakgrund av:

- Tidigare samordningsproblem i regionen, till exempel kring infrastrukturinvesteringar.
- Att nuvarande kommunala samarbetsorgan såsom Stockholm Business Region, Mälardalsrådet och Region- och trafikplanekontoret saknar reell beslutskraft, som exempel nämns att den regionala utvecklingsplanen (RUFSS) enbart är vägledande.
- Den accelererande globaliseringen som ställer nya krav på effektiva politiska styrformer.

I motionen föreslås att stadens förvaltningar och bolag tillfrågas om sin syn på en utökad region. Vidare förordas att Stockholms kommunfullmäktige tar ställning för en gemensam regionbildning i Stockholm/Mälardalen tillsammans med flertalet kommuner i Stockholms, Södermanlands och Västmanlands län och att Stockholms stad tillsammans med berörda kommuner och län uttalar till regeringen att en ny regionindelning bör ske i Stockholmsregionen.

Ärendets beredning

Detta ärende har beretts av stadsledningskontorets finansavdelning.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Frågan om större regioner med mer självstyre behandlades utförligt i Kommunstyrelsen svar (dnr 003-1314/2007) på Ansvarskommitténs slutbetänkande: Hållbar organisation med utvecklingskraft (SOU 2007:10). I svaret understryks betydelsen av en stark och välfungerande Stockholm-Mälardalenregion inte minst mot bakgrund av den ökande internationella konkurrensen. Samtidigt framhålls att en effektiv samhällsorganisation för Stockholm-Mälardalenregionens del inte nödvändigtvis behöver vara det samma som en ny formell regionbildning. Istället betonas vikten av en öppenhet för en asymmetrisk samhällsorganisation, där regionala strukturer kan bygga på såväl frivilligt samarbete över läns- och regiongränser som formella regioner med direktvalda regionparlament såsom i Västra Götaland och i Skåne.

Stadsledningskontoret menar att stora funktionella regioner visar större ekonomisk och befolkningsmässig tillväxt än mindre. Däremot finns få belägg för att stora administrativa regioner skulle ha bättre tillväxt. En regionbildning innebär en stor förändring av lokala och regionala strukturer som under lång tid kan komma att hämma utvecklingen inom andra avgörande framtidsfrågor, ytterst hur Stockholm-Mälardalenregionen behöver utvecklas för att nå fortsatt god ekonomisk tillväxt med fler och växande företag som skapar nya arbetstillfällen.

I Stockholm-Mälardalen inser allt fler kommuner vikten och styrkan av samarbete på frivillig väg. Det finns en gemensam insikt om att den internationella konkurrensen om företagande och nya jobb kräver att de enskilda kommunerna ser till helheten för regionen. Den samverkan som bland annat har etablerats genom Stockholm Business Alliance (SBA) med 47 kommuner i Stockholm-Mälardalen och genom Mälardalsrådet med de fem länen (65 kommuner) runt Mälaren, visar att det finns en gemensam strävan mot en välfungerande Stockholm-Mälardalen. Stadsledningskontoret anser att samarbetena åskådliggör att det på frivillig grund är möjligt att ta fram gemensamma prioriteringar om vad som är viktigast för hela regionen. Detta gäller såväl gemensamma transport- och trafiklösningar som gemensam marknadsföring av regionen för att attrahera investeringar och nya jobb.

Stadsledningskontoret föreslår därför kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att motionen anses besvarad med vad som anförs i detta tjänsteutlåtande.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2008:54

2008:54

Motion av Jan Valeskog (s) om Stockholm som pådrivande för en ny gemensam regionindelning i Stockholm/Mälardalen

Dnr 335-1620/2008

En ny regionindelning är på väg att genomföras utan att Stockholm som huvudstad aktivt deltar i denna diskussion och process. Det är mycket olyckligt. Stockholm måste som stad så snart som möjligt ta ställning för vilken politisk styrform som denna regiondel av Sverige skall ha i framtiden. Det går inte att på gammaldags konservativt sett blunda för de nya villkor som globaliseringen ställer på formerna för det framtida politiska beslutsfattandet i vårt land. De nya funktionella regioner som i praktiken har bildats de senaste åren kräver att även Stockholm som en del i en sådan region tar beslut om inriktning mot ökat regionalt samarbete och ökad politisk beslutskraft.

De problem som har konstateras i Stockholmsregionen under lång tid har varit bristande gemensam beslutskraft och ekonomiska resurser gällande bland annat infrastruktur, vägar och spår samt bostadsförsörjning. Ett tydligt bevis för det har varit att regeringar i denna region alltid varit tvungen att igångsätta statliga utredningar för att utröna Stockholmsregionens framtida behov av sådan infrastruktur. Exempel på det är Dennisöverenskommelsen, Stockholmsberedningen och ”Stockholmsförhandlingen”.

De kommunala samarbetsorgan som finns i regionen kring dessa frågor som Kommunförbundet Stockholms län, Business Region Stockholm, Mälardalsrådet samt Region- och trafikplanekontoret har samtliga saknat reell beslutskraft och besluten som tagits där har oftast grundats på koncensus och välvilliga uttalanden utan att alltför ofta kunna genomföras i praktiken. Den regionala utvecklingsplanen RUF, har i princip alltid bestått av en rad goda målsättningar som kommunerna i stor utsträckning ändå avstår från att genom-

föra. Några större ekonomiska resurser har inte heller kunnat samlas i dessa samarbetsorgan för regionens räkning.

Det är av stor betydelse att en ny regional samarbetsstruktur väljs i allmänna val. På detta sätt ges ökad förståelse och legitimitet för det nödvändiga regionala samarbetet. Ett direktvalt regionalt parlament kommer med helt andra möjligheter kunna företräda Stockholms regionen och arbeta för regionens bästa. Att kunna utkräva politiskt ansvar även på regional nivå är en viktig demokratisk förutsättning.

Globaliseringen innebär en kraftigt ökad konkurrens med andra regioner om bland annat arbetskraft och ställer krav på bättre samarbete mellan politik, näringsliv, akademi och övrig offentlig sektor. Globaliseringen innebär också att nya krav ställs på de politiska styrformerna. Utöver att vi måste klara de centrala välfärdsuppdragen som rör skola, vård och omsorg måste också en ökad förmåga finnas att kunna ta både kort- och långsiktiga beslut i centrala tillväxt- och utvecklingsfrågor. Mycket av detta har tidigare hanteras på statlig nivå men specialiseringen och behovet av snabbare beslut gör att motsvarande beslutsförmåga bör ske på en regional nivå.

Det är i olika vetenskapliga rapporter, och inte minst i Ansvarskommitténs betänkande (SOU 2007:10) väl klarlagt att det finns ett klart samband mellan regionförstoring och ekonomisk tillväxt. Regionförstoringen möjliggör högre reallöner, fler arbets- och karriäralternativ för invånarna, ökade möjligheter för företagen att hitta arbetskraft med rätt kompetens och inte minst större underlag för utbildning och forskning. Den offentliga sektorn får ökade möjligheter att erbjuda och ordna välfärdstjänster av hög kvalitet. Exempelen skulle kunna göras ännu fler.

Även miljöfrågan blir central i detta perspektiv. Möjligheterna att förena storstadsregionernas tillväxt med en hållbar utveckling är en stor och viktig utmaning som en utbyggd region ökar förutsättningarna för. Bara exemplet med en gemensam kollektivtrafikmyndighet i en större region med enhetstaxor och samordnade trafiksystem visar på stora möjligheter. Även samordning kring energiförsörjningsfrågorna visar på en utvecklingspotential med en stark miljöinriktning, genom en ny regionindelning.

Stockholm är medelpunkten i Mälardalen. Det är viktigt för Stockholm att Mälardalen fortsätter att växa och utvecklas till en sammanhängande pendlingsregion med en integrerad arbets- och bostadsmarknad. I en ny Stockholmsregion där andra delar av Mälardalen ingår måste självklart regionens olika förutsättningar tas tillvara. I enlighet med Ansvarskommitténs betänkande bör också åtskilligt av statens ansvar och resurser överföras till en ny regionorganisation.

För att stärka en kraftfull och målinriktad process mot en starkare regional beslutskraft krävs att Stockholms stad och dess förvaltningar och bolag medverkar i processen. Alla dessa verksamheter är inte direkt berörda av en framtida ny regionindelning men stadens olika enheter kan helt säkert bidra med viktiga aspekter på hur Stockholm kan utvecklas genom en ny regionstyrning i framtiden.

Några exempel på frågor som en Stockholmsregion, där merparten av kommunerna i Stockholms län, Sörmland och Västmanland ingår, i en organisation med direktvalda politiker och ökad beslutskraft, gäller:

Arbetsmarknadspolitiken, delar av Näringspolitiken (ex, turism/besöksnäring), Utbildning (gymnasieutbildning, yrkesutbildning och högre utbildning), Forskning och Utveckling, Regional planering, Kommunikationer samt Väg och Spårinfrastruktur, Bostadsförsörjning, Miljöpolitik, Storstadspolitik, Internationellt samarbete (representation och deltagande i EUs arbete, samarbete kring Östersjöfrågor, etc) samt delar av sjukvården.

Utöver dessa frågor finns självklart, i likhet med idag, ett stort antal frågor som skall beslutas på lokal stadsdelsnivå och kommunal nivå.

Ett initiativ om en regionbildning i delar av Mälardalen, där Stockholm ingår, bygger naturligtvis på att motsvarande processer i dessa län leder till att beslut hos dessa tas om värdet av att bilda en gemensam region i denna del av landet.

Mot denna bakgrund föreslår jag att

1. stadens förvaltningar och bolag i samband med remitteringen av denna motion ombeds ge sin syn på vilka möjligheter man utifrån sina respektive verksamheter ser på en utökad Stockholmsregion
2. Stockholms kommunfullmäktige tar ställning för att en regionbildning sker med flertalet kommuner i Stockholms län, Sörmland och Västmanland
3. Stockholm tillsammans med berörda kommuner och län till regeringen uttalar att en ny regionbildning bör ske i Stockholmsregionen.

Stockholm den 16 juni 2008

Jan Valeskog